

**ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ
ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ**

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	ՊԱՏՄԱԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ԱՍԲԻՈՆ	ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ, ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԴՐԱՆՑ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ ԱՍԲԻՈՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՅԻԿ ՄՈԴՈՒԼ	ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ ԵՎ ՄՈԴՈՒԼՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ	1410 B4/02
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ԿՈՒՐՍ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	1-ին կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	<p>Համաշխարհային պատմական գործընթացի ուսումնասիրությունը, դրա օրինաչափությունների բացահայտումը, քաղաքակրթական և մշակութային նվաճումներին ծանոթացումը հնարավոր չէ պատկերացնել առանց Հին Արևելքի պատմության իմացության: Ապագա պատմաբանի և պատմության ուսուցչի համար Հին Արևելքի պատմությունը հանդիսանում է այն հիմքը, որը օգնելու է նրան յուրացնելու համաշխարհային պատմության հաջորդ ժամանակահատվածները, ինչպես նաև հասկանալու հայ ժողովրդի տեղն ուղերը Հին Արևելքի քաղաքակրթական համակարգում:</p> <p>1.Ներկայացնել հասարակության զարգացման համաշխարհային պատմական պրոցեսը որպես կացութաձևերի հաջորդականություն:</p> <p>2.Ցույց տալ ժողովուրդների, ցեղերի, ցեղամիությունների և վերջապես պետությունների առաջացման օրյեկտիվ պատճառները՝ խարսխված նյութական բարիքների արտադրության եղանակների և արտադրության միջոցների կատարելագործման վրա:</p> <p>3.Ներկայացնել գաղափարական ու կրոնական հավատալիքների, քաղաքական ու տնտեսական մրցակցության արդյունքում քաղաքակրթությունների առաջացման և անկման, աշխարհի քաղաքական քարտեզի վերաձևման ու փոփոխման սկզբնական ժամանակաշրջանի պատմությունը:</p> <p>4.Հին Արևելքի պատմության օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների հիմունքների տիրապետումը:</p> <p>5.Ըստ առանձին ենթատարածաշրջանների ու երկրների, հինարևելյան հասարակության զարգացման պատմական այն առանձնահատկությունների իմացությունը, որոնք վճռորոշ դեր են ունեցել Հին Արևելքի մշակույթի զարգացման և քաղաքակրթական նվաճումների ձեռքբերման մեջ:</p> <p>6.Արժեքային կողմնորոշման և անհատական համոզմունքների ձևավորում՝ Հին Արևելքի ժողովուրդների պատմամշակութային ավանդույթների նկատմամբ հարգանքի սերմանում:</p>
ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ	ԳԻՏԵԼԻՔ • Հինարևելյան քաղաքակրթության տարբերակիչ գծերը, քաղաքակրթական կենտրոնները, դրանց առաջացման և

կործանման ծամանակահատվածները:

- Հինարևելյան մշակույթի կարևոր կենտրոններն ու կառույցները:
- Հինարևելյան պետական կազմավորումների առաջացման ժամանակագրությունն ու ժողովրդագրությունը:
- Հին Արևելքի երկրների տեղը քարտեզի վրա, նշանավոր տիրակալների անուններ ու ժամանակաշրջանը, հինարևելյան դիցարանների, գրի առաջացման, ճարտարապետության, քանդակագործության ձեռքբերումների և գիտական նվաճումների մասին:
- Հին Արևելքի երկրների աշխարհագրական դիրքի, բնակլիմայական պայմանների, տնտեսության կարևոր ճյուղերի մասին, պետությունների կազմավորման նախադրյալների, հզորացման, թուլացման ու անկման պատճառների մասին,
- Հին Արևելքի իրավական համակարգերի, գրի, գիտության և գրավոր հուշարձանների կարևորության մասին

ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

- Պարբերացնել պատմական դեպքերն ու գործընթացները, պատմական իրադարձությունների ժամանակագրական հաջորդականությունն ու տևողությունը, պատմական իրադարձությունների համընթացությունը:
- Ներկայացնել Հին Արևելքի զարգացման աշխարհաքաղաքական գործոնները, պատմական գործընթացների տեղայնությունն ու համընդհանրությունը:
- Տեղեկություններ տալ Հին Արևելքի պատմության մեջ եղած կարևորագույն իրադարձությունների, երևույթների, գործընթացների, գաղափարների, հասկացությունների վերաբերյալ՝ ըստ հասարակության կենսագործունեության հիմնական ուղղությունների:
- Թվարկել Հին Արևելքի երկրները, բնութագրել բնակիչների զբաղմունքը, մշակութային ձեռքբերումները, նշանավոր կառույցները
- Թվարկել Հին Արևելքի երկրների նշանավոր տիրակալների անուններ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության նշելով արքաների գահակալման տարեթվերը, ներկայացնել առանձին արքաների ներքին և արտաքին քաղաքականությունը,
- Բացատրել պետություն, դիցարան, տաճար, արհեստական ռոզգում, առևտուր, արհեստներ, բրոնզի դար, աշխարհիկ ու հոգևոր իշխանություն, բարեփոխում և այլ հասկացություններ:
- Ներկայացնել և համեմատել Հին Արևելքի երկրների պետական կարգը, մշակույթը, տնտեսությունը, վերհանել ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները, գնահատել նշանավոր տիրակալների գործունեությունը:
- Օգտվելով սկզբնաղբյուրներից եւ ուսումնասիրություններից, ինքնուրույն գնահատել, վերլուծել, համեմատել փաստերը եւ մտահանգումներ անել:

ՀԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

- Հին Արևելքի պատմություն վերաբերյալ հիմնարար գիտելիքների տիրապետում:
- Հին Արևելքի էթնիկ միավորներ գանազանում և խմբավորում:
- Մտրկատիրական հասարակարգի հիմնական գծերի և պետությունների կառավարման համակարգում այդ հասարակարգի դերի մասին գիտելիքների տիրապետում:
- Պատճառահետևանքային կապեր գտնելու, հասկանալու ու բացատրելու առանձնահատկությունների տիրապետում:

<p>ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ԿՐԵԴԻՏՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ - 7 • ԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԺԱՄ - 80 • ԴԱՄԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ - 40 • ՍԵՄԻՆԱՐ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ - 40 • ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԺԱՄ - 5
<p>ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐ</p>	<p>Նախնական գիտելիքներ Հայոց պատմության հին շրջանի, համաշխարհային պատմության՝ ավագ դպրոցի չափորոշիչներին համապատասխան</p>
<p>ԴԱՄԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Դասախոսություն- Ուսումնական նյութի բացատրում • Զրույց • Բանավեճ- անհատական և խմբային, ինքնուրույն և համագործակցային աշխատանքների կատարում: • Սեմինար պարապմունքներ • Սկզբնաղբյուրների և արխիվային նյութերի ներկայացում և վերլուծություն • Ձևական մեթոդներ /քարտեզների ուսումնասիրություն, աշխատանք ուրվագծային քարտեզներով եւ այլն
<p>ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>1. Հին Միջագետք 1.1. Հին Միջագետքի բնական պայմանները, պատմության աղբյուրները և հնագիտական հայտնագործությունները: Միջագետքի բնակչությունը 1.2. Հին Շումերը: Աքքադական պետությունը: Կուտիական նվաճումը և Շումերա-աքքադական միացյալ թագավորությունը (2118-2007թթ): Հին Բաբելոնը: 1.3. Շումերաաքքադական քաղաքակրթությունը: Համմուրաբիի ներքին քաղաքականությունը: Օրենսդրական գործունեությունը 1.4. Միտանի: Հին Ասորեստան: Ասորեստանը միջին շրջանում: Ասորեստանյան կայսրության ստեղծումը: 1.5. Նոր Բաբելոնյան թագավորությունը: Հին Միջագետքի մշակույթը 2. Հին Եգիպտոս 2.1. Հին Եգիպտոսի բնակլիմայական պայմանները և բնակչությունը: Հին Եգիպտոսի պատմության աղբյուրները և եգիպտագիտության զարգացումը: Վաղ(Ք.ա. 3100-2800 թթ.) և Հին (Ք.ա.2800-2250թթ.) թագավորությունները: 2.2. Եգիպտական պետությունը Ք.ա.30-21-րդ դդ: Միջին թագավորությունը (Ք.ա. 2050-1750)թթ.: Հյուսիսների նվաճումները: 2.3. Էինաստոնի կրոնաքաղաքական ռեֆորմները: Եգիպտական պետությունը Ք.ա. 20-12-րդ դդ. 2.4. Նոր Թագավորությունը (Ք.ա. 1580-941թթ.): Եգիպտոսը ուշ շրջանում (Ք.ա. 941-525թթ.): 2.5. Հին Եգիպտոսի մշակույթը 3. Փոքր Ասիան հնագույն ժամանակներում 3.1. Փոքր Ասիայի բնակլիմայական պայմանները և բնակչությունը: Սկզբնաղբյուրներն ու պատմագրությունը: Հին Խեթական թագավորությունը (Ք.ա. 18-16դդ.): Նոր Խեթական թագավորությունը 3.2. Տրոյան Ք.ա. III-I հազարամյակում: Հին Փռուզիան: Լիդիա: 3.3. Խեթական պետության կազմավորումը, հզորացումը և անկումը: Փոքր Ասիան հետխեթական շրջանում</p>

	<p>4. Հին Իրան</p> <p>4.1. Հին Իրանի բնակլիմայական պայմաններն ու բնակչությունը: Հին Էլամը Հին Մարաստանը: Աքեմենյան պետությունը: Դարեհ I-ի բարեփոխումները: Հույն-պարսկական պատերազմները:</p> <p>4.2. Մարական պետության կազմավորումը, հզորացումը և անկումը: Աքեմենյան պետության կազմավորումը, հզորացումը և անկումը:</p> <p>4.3. Հին Իրանի մշակույթը</p> <p>5. Միրիան, Փյունիկիան, Պաղեստինը հնագույն ժամանակներում</p> <p>5.1. Պետության կազմավորումը Հին Ասորիքում:</p> <p>5.2. Պետության կազմավորումը Հին Պաղեստինում:</p> <p>5.3. Հին Կարթագենը: Ասորիքի և Պաղեստինի մշակույթը</p> <p>6. Հին Հնդկաստան</p> <p>6.1. Հին Հնդկաստանի բնակլիմայական պայմանները, բնակչությունը, սկզբնաղբյուրները: Պետության առաջացումը:</p> <p>6.2. Հին Հնդկաստանի մշակույթը</p> <p>7. Հին Չինաստան</p> <p>7.1. Հին Չինաստանի բնակլիմայական պայմաններն ու բնակչությունը նը, սկզբնաղբյուրները, պատմագրությունը, պեղումները: Շան - Ին պետությունը: Չժոու պետությունը Ք.ա. 12-8-րդ դարերում: Միապետության անկման ժամանակաշրջանը՝ Ք.ա. 8-3-րդ դդ.:</p> <p>7.2. Ցինի ժամանակաշրջանը՝ Ք.ա. 256-206թ.թ.: Խանի դինաստիայի ժամանակաշրջանը՝ Ք.ա. 206 - Ք.հ. 220 թ.թ.: Հին Չինաստանի մշակույթը</p> <p>7.3. Հին Չինաստանի պետական կազմավորումները: Հին Չինաստանի մշակույթը:</p> <p>8. Արաբական թերակղզու հնագույն պետական կազմավորումները</p> <p>9. Միջին Ասիան հնագույն ժամանակներում: Հին Վիրքը և Աղվանքը</p> <p>10. Սելևկյան տերությունը</p>
--	---

<p>ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>ՀԻՄՆԱԿԱՆ</p>	<p>1. Ա. Հովհաննիսյան, Հին Արևելքի պատմություն ուսումնասիրողական ձեռնարկ, Գյումրի 2015</p> <p>2. Ֆ. Պ. Կորովկին, «Հին աշխարհի պատմություն», 1989, «Լույս» հրատարակչություն:</p> <p>3. Ա. Վ. Քոսյան, Խեթական պետությունը և Ախիյավան, Եր., 2000</p> <p>4. Ն. Հովհաննիսյան, Արաբական երկրների պատմություն, հ. 1, Եր. 2003</p> <p>5. В.В.Струве, Очерки истории Древнего Востока, Л. 1956</p> <p>6. Всемирная история, т.1-2, М. 1955-1956</p> <p>7. В.В.Струве, Д.Редер, Хрестоматия по истории Древнего Востока, М. 1963</p> <p>8. В.Авдиев, История Древнего Востока, изд.3, М., 1970</p>
--------------------------------------	--

<p>ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ</p>	<p>1. Անժելա Տերյան, "Միտանի Հայոց Հնագույն Պետություն", 2006թ.:</p> <p>2. В.И.Авдиев, Военная история Древнего Египта, т.1-2.М., 1948-1959</p> <p>3. Т.В. Савельева, Аграрный строй Египта в период древнего царства, М., 1962</p> <p>4. И.А. Стучевский, Храмовая форма царского хозяйства Древнего</p>
------------------	---

Египта, М.,1966
 5. М. Матъе, Мифы Древнего Египта, изд. 2. Л., 1956
 6. И. М. Дьяконов, Вавилонское политическое сочинение 8-7 вв. д. н. э., Вестник древней истории, 1946, #4
 7. И. М. Дьяконов, Законы Вавилона, Ассирии и Хеттского Царства, "Вестник древней истории", М. 1952, #3
 8. Л. А. Липин, Древнейшие законы Месопотамии. Палестинский сборник, вып. 1(63), М., 1954.
 9. И. М. Дьяконов, "Эпос о Гильгамеше", М., 1961
 10. А. П. Рифтин, старо-вавилонские документы в собраниях СССР, М. 1937
 10. В. В. Струве, Государство Лагаш 25-25 вв. д. н. э., М., 1961
 11. И. М. Дьяконов, Общественный и государственный строй древнего Двуречья, М., 1959
 12. Н. Флиттнер, Культура и искусство Двуречья, м., 1958
 13. И. Лурье, Б. Пиотровский, Очерки по истории техники Древнего Востока, М. 1940

ՍՏՈՒԳՄԱՆ ԵՎ
 ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

1-ին ընթացիկ ստուգում, գրավոր՝ 100 միավոր առավելագույն արժեքով
 2-րդ ընթացիկ ստուգում գրավոր՝
 Ամփոփիչ ստուգում բանավոր 100 միավոր առավելագույն արժեքով : Հարցատոմսերը կազմված են երեք հարցից՝ 35-ը, 30, 30 միավոր արժեքով:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
 ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ

1. Բաղադրիչ 1 – 10% (հաճախումներ)
2. Բաղադրիչ 2- 20% (ընթացիկ ստուգում 1-ին)
3. Բաղադրիչ 3- 20% (ընթացիկ ստուգում 2-րդ)
4. Բաղադրիչ 4- 40% (ամփոփիչ ստուգում)
5. Բաղադրիչ 5- 10% (ընթացիկ ակտիվություն)

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ

Գնահատման թվային միավորը	Տարային գնահատական	Գնահատականի պաշտոնական թվային համարժեքը
96-100	A+	5+
91-95	A	5
86-90	A-	5-
81-85	B+	4+
76-80	B	4
71-75	B-	4-
66-70	C+	3+
61-65	C	3
40-60	C-	3-
Մինչև 39	D	2

Ուսանողի ծանրաբեռնվածության աշխատաժամանակը կրեդիտ/կրեդիտ ժամ – 7/210

Հ/Հ	Թեմա	Լսարանային ժամեր				Ուսանողի ինքնուրույն աշխատա- ժամանակը	Ուսանողի ընդհանուր աշխատա- ժամանակը
		դ.	ս.	գ.	Լ.		
1.	Հին Արևելքի պատմության ներածություն: Հին Միջագետքի բնական պայմանները, պատմության աղբյուրները և հնագիտական հայտնագործությունները: Միջագետքի բնակչությունը:	2	2			4	8
2.	Հին Շումերը: Աքքադական պետությունը: Կուտիական նվաճումը և Շումերա-աքքադական միացյալ թագավորությունը (2118-2007թթ): Հին Բաբելոնը: Համնուրաբիի ներքին քաղաքականությունը: Օրենսդրական գործունեությունը	2	2			6	10
3.	Միտանի: Հին Ասորեստան: Ասորեստանը միջին շրջանում: Ասորեստանյան կայսրության ստեղծումը: Ուրարտասասորեստանյան մրցակցությունը Առաջավոր Ասիայում: Միտանիական պետության սոցիալ- տնտեսական կարգի առանձնահատկությունները:	2	2			6	10
4.	Նոր Բաբելոնյան թագավորությունը: Հին Միջագետքի մշակույթը: Հին Միջագետքի դիցաբանությունը, ճարտարապետությունը, գիրը, գրականությունը և դպրոցը: Բաբելոն քաղաքը	2	2			6	10
5.	Հին Եգիպտոսի բնակլիմայական պայմանները և բնակչությունը: Հին Եգիպտոսի պատմության աղբյուրները և եգիպտագիտության զարգացումը: Վաղ(Ք.ա. 3100-2800 թթ.) և Հին (Ք.ա.2800-2250թթ.) թագավորությունները::	2	2			6	10
6.	Միջին թագավորությունը (Ք.ա. 2050-1750)թթ.: Հյուստսների նվաճումները:	2	2			6	10
7.	Նոր Թագավորությունը (Ք.ա. 1580-941թթ.): Էխնատոնի կրոնաքաղաքական ռեֆորմները:	2	2			6	10
8.	Եգիպտոսը ուշ շրջանում (Ք.ա. 941-525թթ.):	2	2			6	10
9.	Հին Եգիպտոսի նյութական մշակույթը:	2	2			6	10

	Հին Եգիպտոսի հոգևոր մշակույթը:						
10.	Փոքր Ասիայի բնակլիմայական պայմանները և բնակչությունը: Սկզբնաղբյուրներն ու պատմագրությունը: Հին Խեթական թագավորությունը (Ք.ա. 18-16դ.):Նոր Խեթական թագավորությունը	2	2			6	10
11	Փոքր Ասիան հետխեթական շրջանում: Տրոյան Ք.ա. III-I հազարամյակում: Հին Փռուզիան:Լիդիա: Հին Կարթագենը:	2	2			6	10
12.	Պետության կազմավորումը Հին Ասորիքում և Փյունիկիայում: Պետության կազմավորումը Հին Պաղեստինում: Ասորիքի և Պաղեստինի մշակույթը	2	2			6	10
13.	Արաբական թերակղզու հնագույն պետական կազմավորումները	2	2			4	8
14.	Հին Իրանի բնակլիմայական պայմաններն ու բնակչությունը: Հին Էլամը Հին Մարաստանը.Մարական պետության կազմավորումը, հզորացումը և անկումը:	2	2			6	10
15.	Աքեմենյան պետությունը: Դարեհ I-ի բարեփոխումները: Հույն-պարսկական պատերազմները: Հին Իրանի մշակույթը	2	2			6	10
16.	Միջին Ասիան հնագույն ժամանակներում: Սելևկյանների տերությունը: Հին Ադվանքը և Վիրքը	2	2			6	10
17	Հին Հնդկաստանի բնակլիմայական պայմանները, բնակչությունը, սկզբնաղբյուրները: Պետության կազմավորումը Հին Հնդկաստանում: Հին Հնդկաստանի նյութական և հոգևոր մշակույթը	2	2			6	10
18	Հին Չինաստանի բնակլիմայական պայմաններն ու բնակչությունը նր,սկզբնաղբյուրները, պատմագրությունը, պեղումները: Շան - Ին պետությունը: Չժոու պետությունը Ք.ա. 12-8-րդ դարերում: Միապետության անկման ժամանակաշրջանը` Ք.ա. 8-3-րդ դդ.:	2	2			6	10
19	Ցինի ժամանակաշրջանը` Ք.ա. 256-206թ.թ.: Խանի դինաստիայի ժամանակաշրջանը`Ք.ա. 206 - Ք.հ. 220 թ.թ.: Հին Չինաստանի մշակույթը	2	2			6	10
20	Սելևկյանների տերությունը	2	2			5	9
	Ընթացիկ ստուգում						5
	Ընթացիկ ստուգում						5
	Ամփոփիչ ստուգում						5
	Ընդամենը	40	40			115	210